

ერთმანეთთან დაუქორწინებელი მშობლებისაგან
შვილების წარმოშობის დადგენა ადმინისტრაციული
და სასამართლო წესით

ლელა ნადიბაიძე

*თბილისის ჰუმანიტარული სასწავლო უნივერსიტეტის
ავილირებული პროფესორი, სამართლის დოქტორი*

საკვანძო სიტყვები: სასამართლო წესი, ადმინისტრაციული წესი, სამართლებრივი სტატუსი.

ქორწინების გარეშე დაბადებულ ბავშვთა უფლებების, უკეთესი და ჭეშმარიტი ინტერესების დაცვისათვის უმნიშვნელოვანესია ამ ბავშვთა მიმართ მშობლების არა მხოლოდ სამართლებრივი სტატუსის, არამედ მათი უფლება-მოვალეობების და სახელმწიფოს ვალდებულებების განსაზღვრა. სწორედ ეს საკითხები იქნება განხილული და გაანალიზებული ამ კონფერენციაზე საერთაშორისო აქტების და ქართული კანონმდებლობის საფუძველზე, მათშორის „ქორწინების გარეშე დაბადებულ ბავშვთა სამართლებრივი სტატუსის შესახებ“ ევროპული კონვენციით აღიარებულ პრინციპებთან მიმართებაში. ბავშვის უფლება, ყავდეს სამართლებრივი სტატუსის მქონე მშობელი, გარანტირებულია აღნიშნული კონვენციით და მის საფუძველზე მიღებული კანონმდებლობით, რომლის თანახმად, მამობა შეიძლება დადგინდეს ნებაყოფლობითი აღიარებით ან სასამართლოს გადაწყვეტილებით. ეს უკანასკნელი შესაძლებელია გამოყენებულ იქნეს მაშინ,

როდესაც არარეგისტრირებულ ქორწინებაში გაჩენილი ბავშვის მშობლები ვერ აღწევენ შეთანხმებას იმის შესახებ, რომ ეს პირი არის ბავშვის მამა. აღნიშნულ საკითხთან დაკავშირებით 2011 წლის 9 დეკემბერს სამოქალაქო კოდექსში შეტანილმა ცვლილებებმა (რომელიც ძალაში შევიდა 2012 წლის 01 თებერვლიდან), მეტად ხელმისაწვდომი და ეფექტური გახდა ამ უფლების განხორციელებასთან დაკავშირებული პროცესი, რაც სხვა ცვლილებებთან ერთად გამოიხატება, მაგალითად, სასამართლოში მტკიცებულებად ბიოლოგიური (გენეტიკური) ან ანთროპოლოგიური გამოკვლევის შედეგების (მტკიცებულებების) წარდგენის შესაძლებლობით. აღნიშნულ ცვლილებებამდე არსებული საკანონმდებლო რეგულაციის თანახმად, სასამართლო მამობის დადგენისას მხედველობაში იღებდა ბავშვის დედისა და მამობის დადგენის შესახებ განმცხადებელი პირის (განცხადებაში მითითებული პირის) ერთად ცხოვრებას და საერთო მეურნეობის წარმოებას ბავშვის დაბადებამდე ან/და მათ მიერ ბავშვის ერთად აღზრდის ან/და რჩენის ფაქტებს, ანდა სხვა დამამტკიცებელ საბუთებს ან/და გარემოებებს, რომლებიც სავსებით ადასტურებდა განცხადებაში მითითებული პირის მიერ ბავშვის მამობის აღიარებას. ცვლილებების თანახმად, ამ გარემოებათაგან ერთ-ერთს მხოლოდ მაშინ იღებს სასამართლო მხედველობაში, თუ ბიოლოგიური (გენეტიკური) ან ანთროპოლოგიური გამოკვლევის შედეგებით ბავშვის მამობის დადგენა შეუძლებელია. ამავე დროს, თუ მოპასუხე უარყოფს ამ მტკიცებულებათა სინამდვილეს და საეჭვოდ ხდის მის დამაჯერებლობას, სასამართლოს, საქმის გარემოებათა გა-

თავლისწინებით, უფლება აქვს დანიშნოს ექსპერტიზა როგორც საქმის მოსამზადებელ, ისე განხილვის ეტაპზე. სასამართლო ექსპერტიზის მიერ მომზადებული დასკვნა, რომელიც არ იძლევა მამობის ფაქტის გამორიცხვის შესაძლებლობას, არ შეიძლება მიჩნეულ იქნეს მოპასუხის მამად აღიარებისთვის მტკიცებულებად. ამასთან, ექსპერტიზის დასკვნას სხვა მტკიცებულებათა მიმართ რაიმე უპირატესობა არ გააჩნია.

საკონფერენციო თემის განხილვისას ვისაუბრებთ ასევე ხელოვნური განაყოფიერების შედეგად დაბადებულ ბავშვთა მიმართ მამობის დადგენის საკითხებზე ამ კუთხით არსებული საკანონმდებლო რეგულაციების გათვალისწინებით, რომლის თანახმად ხელოვნური განაყოფიერების შედეგად დაბადებულ ბავშვების მიმართ დაბადების სააქტო ჩანაწერის გაკეთების შემდგომ, მშობლებად ჩაწერილ პირებთან მიმართებაში მათ გააჩნიათ ზუსტად ისეთივე უფლება-მოვალეობანი, როგორც ბიოლოგიური მშობლებისაგან დაბადებულ ბავშვებს.